YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№3

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, mart.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po‘latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
G‘afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o‘qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja’sur Artiqboy o‘g‘li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo‘jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko‘rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: “Ma’rifat-print-media” MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O‘zR Tabiat resurslari vazirligi, O‘zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali
O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI IQTISODIYOTDA TADBIRKORLIK SUBYEKTLARI FAOLIYATINING IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIR ETUVCHI TIZIMLASHTIRILGAN TAHDIDLAR....40
Qodirov Tuyg'un Uzoqovich, Nabiyev Bexzod Shavkatovich

SANOAT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSIYA VA TEXNOLOGIK MODERNIZATSIYANING O'RNI....44
Boboqulov Sanjar Bahromqulovich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI BAHOLASHNING USLUBIYOTI VA UNING SOLIQ TIZIMIDA QO'LLANILISHI....49
To'xtabayev Oybek Odilovich

YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH BO'YICHA ILG'OR XORIJIY TAJRIBALAR....56
Ismailov Bobir Salomovich

TIJORAT BANKLARI INVESTITSIYA FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-NAZARIY JIHATLARI....62
Yangiboyev F.B.

MINTAQAVIY IQTISODIY SALOHIYATDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH....68
Turayev Og'abek Kaxramonovich

XORIJIY MAMLAKATLARDA TO'QIMACHILIK KLASTERLARINI RIVOJLANTIRISH TAJRIBASI....75
Yusupova Feruza Yo'ldoshevna

BANK XIZMATLARI SIFATINI BOSHQARISHNING INTEGRATSION VA ADAPTIV MODELI....83
Ibroximov Ilxomjon Shavkatjon o'g'li

QURILISH TASHKILOTLARI FAOLIYATINING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLAR ASOSIDA BAHOLASH....89
Qidirniyazov Ajiniyaz Sherniyazovich

ICHKI NAZORAT VA KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDAGI XAVFLARNI BOSHQARISH....94
Islamova Nargiza Mirzaxidovna

TURIZMNING MINTAQADA IQTISODIY RIVOJLANISHIGA TA'SIRI....104
Rasulova Muxabbat Teshabayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

O'ZBEKISTONDA INVESTITSIYALARNI JALB QILISH ORQALI INVESTITSION JOZIBADORLIKNI OSHIRISHNING HOZIRGI KUNDAGI HOLATI TAHLILI....111
Begamov S.X.

RETHINKING JOB CREATION: ONTOLOGICAL AND EPISTEMOLOGICAL FOUNDATIONS OF MACROECONOMIC EMPLOYMENT ANALYSIS....116
Zakhidov Azizbek Rustamovich

HUDUDIY TURIZM KLASTERLARINI SHAKLLANTIRISH VA ULARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH....125
Ro'zimova Xusnora Mirzobek qizi

SUG'URTACHILIK VA O'ZBEKISTONDA SUG'URTA SEKTORINING HOLATI....129
O'runboyeva Sotima Alisher qizi

GO'SHT VA GO'SHT MAHSULOTLARINI SANOAT USULIDA QAYTA ISHLASHDA XORIJIY MAMLAKATLAR TAJRIBALARI....134
Xaydarova Sitora Suranbay qizi

KORXONALAR QIYMATINI BAHOLASH VA BOZOR BAHOSINI SHAKLLANTIRISH METODOLOGIYASI....139
Abduraxmanov Sherzodbek Ravshanovich

YASHIL IQTISODIYOT: EKOLOGIK BARQARORLIK VA IQTISODIY SAMARADORLIK UYG'UNLIGI....145
Jamaldinova Asalxon Saliyevna

2025-YILDA O'ZBEKISTON UCHUN ENG YAXSHI 10 TA TRANSPORT TEXNOLOGIYALARI VA INNOVATSIYALARI....151
Mamasaliyeva Mukaddas Ibadullayevna, Beketov Timur Kazakbayevich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MAHSULOT TANNARXINI ANIQLASHNING INTEGRATSIYALASHGAN YONDASHUVLARI: AN’ANAVIY VA ZAMONAVIY TIZIMLAR QIYOSIY TAHLILI 155
Tulyaganov Abdumalik Abdiraximovich

ИННОВАЦИОННО-ИНВЕСТИЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ИНТЕРПРЕТАЦИЯ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ПОДХОДОВ 163
Хайдарова Ёркиной Аскар кизи

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION TADBIRKORLIKNI QO‘LLAB-QUVVATLASHNING FISKAL VA INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARI 170
Mamatova Nodira Mirzavaliyevna

ЗЕЛЕНАЯ ЭКОНОМИКА И УСТОЙЧИВЫЕ ИНВЕСТИЦИИ: ФОРМИРОВАНИЕ ИНВЕСТИЦИОННОЙ МОДЕЛИ ПЕРЕХОДА ТЕПЛИЧНЫХ ХОЗЯЙСТВ ТАШКЕНТСКОЙ АГЛОМЕРАЦИИ НА СОЛНЕЧНЫЕ СИСТЕМЫ ЭНЕРГОСНАБЖЕНИЯ 178
Срожиддинова Зарина Хайриддиновна, Абдувалиева Зилола Абдуллаевна

MAMLAKATIMIZDA QISHLOQ HUDUDLARIDA XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHNING AHAMIYATI 186
Yuldashova Nilufar Ziyabayevna

RIVOJLANISHDA RAQOBAT EMAS, BALKI HAMKORLIKNING USTUVORLIGI: NAZARIY VA AMALIY TAHLIL 190
Xolmirzayev Ulug‘bek Abdulazizovich

IJTIMOIY HIMOYA QAMROVINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI VA “QAMRAB OLINMAGAN O‘RTA QATLAM” MUAMMOSI 196
Bafoev Farrux Jo‘raqulovich

RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR YORDAMIDA EKOLOGIK BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISH 202
Shanazarova Gulyoraxon Baxtiyarovna

O‘ZBEKISTON STARTAP EKOTIZIMIDA INVESTITSIYA JALB QILISH JARAYONINING INSTITUTSIONAL MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI 208
Xoliqova Xurshidaxon Xayotjon qizi

INNOVATSION IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH SHAROITIDA STARTAP EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY JIHATLARI 214
Usmanov Gafurjon Shavkatovich

QURILISHDA ISHLAB CHIQARISH VA SIFATNI BOSHQARISH TIZIMLARINING RIVOJLANISHI 220
Buriyev Xakim Toshimovich, Usmanov Ilxom Achilovich

O‘ZBEKISTONDA INVESTITSION MUHITNI TAKOMILLASHTIRISHNING STRATEGIYALARI 225
Xolov Sherali Axrorboyevich

2010–2024-YILLARDA O‘ZBEKISTONDA TO‘QIMACHILIKNI INVESTITSIYALASHNING EKONOMETRIK TAHLILI 229
Ashurov Shuhratbek Qudrat o‘g‘li

TIJORAT BANKLARI MOLIYAVIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING ZAMONAVIY USULLARI 233
Sherbekova Kamola Norbekovna

AHOLI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASI VA UNI BAHOLASHNING ILMIY-USLUBIY ASOSLARI 243
Abduvoxidov Akmal Abdulazizovich

MARKAZIY BANK KURS SIYOSATI SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULLARI 249
Saydullayev Nodirbek Narzullaevich

O‘ZBEKISTON MINTAQALARIDA BARQAROR TURIZMNI RIVOJLANTIRISH SALOHIYATI VA MUAMMOLARI 258
Raupov Shuxrat Soyibovich

ЭКОТУРИЗМ В УЗБЕКИСТАНЕ: СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 264
Абидова Дилфуза Игамбердиевна, Рахматуллаева Зулайхо Хасан кизи

DIGITAL ECONOMY AND ARTIFICIAL INTELLIGENCE: BUSINESS CHANGE IN THE REGIONS 270
Abdullayev Muzaffar Abdujabbarovich

QISHLOQ XO'JALIK MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLASHDA IOT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH........273
Mirzaev Dilshod Artikovich

ПРАКТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРИМЕНЕНИЯ МЕХАНИЗМОВ ФИНАНСИРОВАНИЯ СТАРТАП-ПРОЕКТОВ В ВУЗАХ УЗБЕКИСТАНА........279
Касимова Наргиза Сабитджановна

YASHIL IQTISODIYOTNING NAZARIY ASOSLARI VA UNGA ILMIY YONDASHUVLAR........284
Ismoyilova Mahliyo Oybek qizi

BOSHQARUVDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR (OLIY TA'LIM MISOLIDA)........289
Karieyva Gulnora Abdullayevna, Normurodov Sarvar Norboy o'g'li

TIJORAT BANKLARIDA KORPORATIV MIJOZLARGA XIZMAT KO'RSATISHNING AMALDAGI HOLATI VA ASOSIY TENDENSIYALARI........295
Qurbonov Odilbek Ro'zmatovich

O'ZBEKISTONDA SPORT FEDERATSIYALARI VA ASSOTSIATSIYALARINI SAMARALI BOSHQARISH TIZIMINI MODERNIZATSIYA QILISH YO'LLARI........302
Umed Farmonkulovich Radjabov

XIZMAT KO'RSATISH KORXONALARI FAOLIYATI SAMARADORLIGINI OSHIRISHGA QARATILGAN IQTISODIY MEXANIZMNI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA ULARNING AMALIY AHAMIYATI........307
Mullayeva Mexrangiz Axtam qizi

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH YO'LLARI (NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA)........313
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Muradova Nazira Raximjanovna

RAQAMLI MARKETING VA ONLAYN PLATFORMALAR ORQALI EKOTURISTIK MAJMUALARNI OMMALASHTIRISH TRENDI........318
Xolmatova Parvina Asliddin qizi

O'ZBEKISTONDA SOLIQ MA'MURCHILIGI STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI VA ULARNI YECHIMLAR........323
Normurzayev Umid Xolmurzayevich

РАЗВИТИЕ ДИСТАНЦИОННОГО БАНКОВСКОГО ОБСЛУЖИВАНИЯ В ХОРЕЗМСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ ТЕХНОЛОГИЙ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА КАК ФАКТОР РЕГИОНАЛЬНОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО РОСТА........327
Бахтиёров Худайберган Хамдам угли

MAHALLIY BUDJETLARDA TRANSFERTLARGA QARAMLIK DARAJASINI BAHOLASH (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)........335
Xudoyqulov Hamidjon Abdullayevich

QORAQALPOG'ISTON QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURSLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI BOSHQARISHNING INNOVATSION YONDASHUVLARI........342
Tajibaev Berdax Asqarbay ulı

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA INNOVATSION JARAYONLARNI JADALLASHTIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH........347
Ashurova Maftuna Ortiq qizi

STRATEGIC DIRECTIONS FOR INCREASING CAPITAL EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS: DIGITALIZATION AND RISK MANAGEMENT INTEGRATION........352
Sadullaeva Mokhinur Aziz kizi

TECHNOLOGY MANAGEMENT AND SME INTERNATIONALIZATION: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW........358
Abduxafizova Madinabonu Mirabbos qizi

TA'LIM SIFATINI BAHOLASH MEZONLARINI SHAKLLANTIRISH USULLARI........363
Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich

SMART UNIVERSITET KONSEPSIYASI ASOSIDA REYTING VA RAQOBATBARDOSHLIKNI INTEGRAL BOSHQARISH........371
Xudoyqulov Husen Ahadovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

BUXGALTERIYA HISOBINING MILLIY VA XALQARO STANDARTLARI ASOSIDA MOLIYAVIY HISOBOT 1-SHAKLINING QIYOSIY TAHLILI 379
Shodiyev Murodjon Bakirovich

SUG'URTA BOZORINING RAQAMLI RIVOJLANISHIDA NAZARIY QARASHLAR 384
G'oziyeva Aziza Abdusalomovna

MINTAQAVIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA INNOVATSION LOYIHALAR SAMARADORLIGINI BAHOLASH USULLARI 389
Xamrayev Quvvat Iskandarovich

MAHALLIY BUDJETLAR DAROMADLARINI SHAKLLANTIRISHNING IQTISODIY AHAMIYATI 397
P.SH.Usmonov

СРАВНИТЕЛЬНАЯ ХАРАКТЕРИСТИКА МЕТОДОВ ИНВЕСТИЦИОННОГО АНАЛИЗА ДЛЯ ОЦЕНКИ ДОХОДНОСТИ АКЦИЙ УЗБЕКСКИХ ЭМИТЕНТОВ 401
Ирмухамедова Муслима Дилшодовна

KORXONA VA TASHKILOTLARDA INSON KAPITALIDAN SAMARALI FOYDALANISHDA KORPORATIV MADANIYAT, AXLOQIY-RUHIY VA MA'NAVIY MUHITNING O'RNI 407
Suyunov Dilmurod Xolmurodovich, Qodirov Tuyg'un Uzoqovich

ELEKTRON PULLARNING MOHIYATI VA ULARNING MILLIY TO'LOV TIZIMIDAGI ROLI 416
Toshniyozov Sherali Kamoliddinovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA UY XO'JALIKLARINING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI KENGAYTIRISH. 423
Eshbaeva Shahnoza Faxriddinovna

APPLICATION OF EXTREME MODELS IN ASSESSING THE ECONOMIC POTENTIAL OF AN ENTERPRISE 428
Musayeva Shoira Azimovna

SOLIQ MA'MURCHILIGIDA XORIJIY TAJRIBA HAMDA UNI O'ZBEKISTONDA QO'LLASH SAMARADORLIGI 435
Bozorova Ozoda Raximovna

DAVLAT FUQAROLIK XIZMATI IMIJINI OSHIRISHDAGI MUAMMOLARNI HAL ETISHDA XORIJIY DAVLATLAR TAJRIBASI: QIYOSIY TAHLIL 439
Bekmurodov Navruz Ergashevich

TA'LIM XIZMATLARI SOHASIDA YARATILGAN YALPI QO'SHILGAN QIYMAT DINAMIKASI VA UNI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 449
O'rinov Komiljon Kozimovich

BARQAROR RIVOJLANISHNI TA'MINLASHNING MINTAQAVIY OMILLARI 453
Salomat Norova

QURILISH MATERIALLARI BOZORI VA UNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 459
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA EKSPORT OPERATSIYALARINI SUG'URTA QILISHNI RIVOJLANTIRISH 465
Xalikov R. B.

BIZNES JARAYONLAR AUTSORSINGINI OPTIMALLASHTIRISH USULLARI TAHLILI 472
Uzaqov Ortik Shaymardanovich

DAVLAT MOLIYAVIY BOSHQARUVI SAMARADORLIGINING IJTIMOIY ADOLATGA TA'SIRINING PEFA VA CEQ METODOLOGIYALARI ORQALI TAHLILI 477
Zokirjonov Muhammadsodiq Ravshanbek o'g'li

NODAVLAT OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA ICHKI AUDIT XIZMATINI TASHKIL QILISHNING XORIJ TAJRIBASI 485
Turmanqulov Norpo'lat Sa'dullayevich

MINTAQADA IJTIMOIY HIMOYA TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI KAMBAG'ALLIKNI QISQARTIRISH 491
Saparov Ismat Chorshanbiyevich

MINTAQANI BARQAROR RIVOJLANISHDA EKOLOGIK INNOVATSIYALARNI QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI 495
Ismatov Sharofiddin Asatulloyevich

THE ESSENCE OF THE OPTIMAL COST STRATEGY 500
Sodiqov Mirakhror Abbos ugli

TURIZMNI RIVOJLANTIRISHDA TOG'-KURORT ZONALARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY JIHATLARI (CHORVOQ ERKIN TURISTIK ZONASI MISOLIDA) 504
Shomurodova Shahnoza G'ayratovna

ICHKI AUDIT SIFATI VA SAMARADORLIGI TUSHUNCHALARINING IQTISODIY MAZMUNI HAMDA ULARNING O'ZARO BOG'LIQLIGI 509
Ergashev Olloyor Furqat o'g'li

QISHLOQ XO'JALIGI KORXONALARI FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH VA UNI HISOBINI YURITISH 517
Abdullayev Abdurauf

TIJORAT BANKLARNING RISKLARINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLAR 522
Kudaybergenova Guzal Kuanishbayevna

TIJORAT BANKLARIDA KORRUPSIYAVIY-KOMPLAENS MUAMMOLARI: TAHLIL VA YECHIMLAR 527
Yunusov Baxtiyor Shavkatovich

MAISHIY XIZMAT KO'RSATISHNING SIFAT NAZORATINI HAMDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMINI TAKOMILLLASHTIRISH 532
Meliyev X.T.

ОЦЕНКА КАЧЕСТВА СЕРВИСА И ЭФФЕКТИВНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТУРИСТИЧЕСКОГО ПОТЕНЦИАЛА БУХАРСКОЙ ОБЛАСТИ НА ОСНОВЕ СОЦИОЛОГИЧЕСКОГО ОПРОСА 541
Усманова Азиза Баходировна

RAQAMLI BANK XIZMATLARI ORQALI MOLIYAVIY INKLYUZIVLIKNI KENGAYTIRISH 545
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi

QURILISH KORXONALARNI BOSHQARISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARNING AHAMIYATI 550
Egamov Raxmatillo Mirolimovich, Bobobekov Davron Gafurovich

FINANCIAL MARKET PARTICIPANTS: A CLASSIFICATION BY ROLE AND RESPONSIBILITY 553
Khotamkulova Madina

ФОРМИРОВАНИЕ «ТУРИСТИЧЕСКОЙ МАХАЛЛИ» КАК ИНСТИТУЦИОНАЛЬНОГО МЕХАНИЗМА РАЗВИТИЯ ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКИ В СФЕРЕ ГОСТЕВЫХ ДОМОВ УЗБЕКИСТАНА 559
Иргашева Нигина Салохиддиновна

BANKLARDA KREDIT GAROVI BILAN ISHLASHNING XORIJ ILG'OR TAJRIBASI VA UNDAN O'ZBEKISTON BANKLARI AMALIYOTIDA FOYDALANISH ISTIQBOLLARI 567
Sh. Saidov

MILLIY UGLEROD SAVDOSI TIZIMINI JORIY ETISH ISTIQBOLLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI 573
Islamov Shoxzod Shuxrat o'g'li

THE NECESSITY OF CREATING A BUSINESS ENVIRONMENT AND ITS ROLE AND SIGNIFICANCE IN THE NATIONAL ECONOMY 582
Amanov Davron Ravshan ugli

SUV RESURSLARINI BOSHQARISHDA RAQAMLASHTIRISH SAMARADORLIGI 588
Saidov Muhammadali Hakimovich, Mahammatov Hoshim, Esanbekov Diyorbek

ТРАНСФОРМАЦИЯ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЁТА БАНКОВ В РЕСПУБЛИКЕ УЗБЕКИСТАН В СООТВЕТСТВИИ С МСФО И ПРИНЦИПАМИ ESG 595
Насирдинов Шарифджон Изатуллоевич

ОЦЕНКА ЭНЕРГЕТИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭЛЕКТРОБУСА 600
Мухитдинов Акмал Анварович, Касимов Омил Камалович, Саидов Азамат Илхом угли

XORIJIY TAJRIBALAR ASOSIDA DUKKAKLI DON MAHSULOTLARINI YETISHTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASH YO'NALISHLARI (HINDISTON TAJRIBASI MISOLIDA) 608
Mirsayd Xudaybergenov

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINING FAROVONLIGI VA DAROMAD MANBALARINI STATISTIK TAHLILI 612
Mamatkulov Baxtiyor Xalmuradovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING RAQOBATBARDOSHLIGINI RIVOJLANTIRISH VA BOSHQARUV MEXANIZMINI TAKOMILLASHTIRISH 618
Muxamedjanova Maxfuza Baxodir qizi

MOLIYAVIY AKTIVLARNING IQTISODIY MOHIYATI, MAZMUNI HAMDA KLASSIFIKATSIYASI 627
Odiljonova Oybarchin Fayzullo qizi

XALQARO MOLIYA INSTITUTLARI ORQALI MAMLAKATIMIZ LOYIHALARINI AMALGA OSHIRISH TARTIBI TAHLILI 631
Rasulova Dilfuza Valiyevna

HUDUDNI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA IQTISODIY SALOHIYATNING O‘RNI 636
Avazbek Xalbekov

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG‘INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI 642
Sobir Xasanov

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA SABZAVOTCHILIK TARMOG'INING RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI

Sobir Xasanov
Iqtisodiyot fanlari falsafa doktori, PhD

Annotatsiya. O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda sabzavotchilik tarmog'ini isloh qilish, sohaga resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish hamda qishloq xo'jaligi mahsulotlari ishlab chiqaruvchilarni zamonaviy texnikalar bilan ta'minlash borasida muayyan ishlar amalga oshirilmoqda. Natijada 2030-yilga borib qishloq xo'jaligida qo'shilgan qiymatning yillik o'sishini 5 foizga, qishloq xo'jaligi va oziq-ovqat mahsulotlari eksporti hajmini 20 mlrd AQSh dollariga oshirish hamda qishloq xo'jaligida mehnat unumdorligini bir nafar ishchi hisobiga yiliga hozirgi 3960 dollardan 6500 dollarga yetkazish ko'zda tutilgan.

Maqolada erkin bozor iqtisodiyoti sharoitida turli xo'jalik yuritish shaklidagi korxonalar misolida sabzavotchilik tarmog'ini barqaror rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini asoslash, sabzavotchilik tarmog'ini rivojlantirishda zamonaviy intensiv usullarning iqtisodiy ahamiyatini ochib berish, intensiv sabzavotchilik tarmog'ini rivojlantirishda davlatning iqtisodiy rag'batlantirish dastaklaridan foydalanish, kooperatsiya munosabatlarini joriy etish asosida sabzavotchilik tarmog'ini yanada rivojlantirishga oid tavsiyalar ishlab chiqish hamda sabzavotchilik tarmog'i yalpi mahsulotlari qiymatining 2030-yilgacha mo'ljallangan prognoz ko'rsatkichlarini ishlab chiqish bo'yicha ilmiy taklif va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: sabzavotchilik, resurs tejamkor, yillik o'sish, qo'shilgan qiymat, eksport, intensiv usullar, rag'batlantirish, dastaklar, raqobat, navlar, iqtisodiy chora-tadbirlar, iqtisodiyotni raqamlashtirish.

Abstract. In recent years, Uzbekistan has implemented a number of reforms aimed at developing the vegetable farming sector, introducing resource-saving technologies, and providing agricultural producers with modern machinery. As a result, it is planned that by 2030 the annual growth of value added in agriculture will reach 5 percent, the export volume of agricultural and food products will increase to 20 billion US dollars, and labor productivity in agriculture will rise from the current 3,960 dollars to 6,500 dollars per worker per year.

The article substantiates the priority directions for the sustainable development of the vegetable farming sector under conditions of a free market economy based on the example of enterprises operating in various forms of хозяйствования. It also reveals the economic significance of modern intensive methods in the development of vegetable production, examines the use of state economic incentive instruments, and proposes the introduction of cooperative relations to further develop the sector. In addition, scientific proposals and practical recommendations are developed for forecasting the value of gross vegetable production up to 2030.

Key words: vegetable farming, resource-saving, annual growth, value added, export, intensive methods, incentives, instruments, competition, varieties, economic measures, digitalization of the economy.

Аннотация. В последние годы в Республике Узбекистан проводятся определённые реформы, направленные на развитие отрасли овощеводства, внедрение ресурсосберегающих технологий, а также обеспечение сельскохозяйственных производителей современной техникой. В результате к 2030 году предусматривается довести ежегодный рост добавленной стоимости в сельском хозяйстве до 5 процентов, увеличить объём экспорта сельскохозяйственной и продовольственной продукции до 20 млрд долларов США, а также повысить производительность труда в сельском хозяйстве с нынешних 3960 долларов до 6500 долларов на одного работника в год.

В статье обоснованы приоритетные направления устойчивого развития отрасли овощеводства в условиях свободной рыночной экономики на примере предприятий различных форм хозяйствования. Раскрыто экономическое значение современных интенсивных методов развития овощеводства, рассмотрены механизмы использования государственных экономических стимулов, предложены рекомендации по развитию отрасли на основе внедрения кооперационных отношений. Кроме того, разработаны научные предложения и практические рекомендации по формированию прогнозных показателей валовой продукции овощеводства до 2030 года.

Ключевые слова: овощеводство, ресурсосбережение, ежегодный рост, добавленная стоимость, экспорт, интенсивные методы, стимулирование, инструменты, конкуренция, сорта, экономические меры, цифровизация экономики.

KIRISH

Sabzavotchilik mahsulotlarini yetishtirish va uning iste'moli so'nggi yillarda dunyo bo'yicha o'sib bormoqda. Bunga sabab sohada yaratilayotgan mahsulotlar inson organizmini turli vitaminlar, minerallar, fitontsidlar bilan ta'minlaydigan muhim manba hisoblanadi. BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo'jaligi tashkiloti (FAO) prognozlariga qaraganda, 2032-yilgacha dunyo aholisi tomonidan oziq-ovqat mahsulotlari iste'moli 1,3 foizga o'sishi prognoz qilinmoqda. Bunda sog'lom ovqatlanish ratsioni doirasida sabzavot mahsulotlarining o'rni ham ortib boradi.

Dunyo oziq-ovqat mahsulotlari bozorida raqobat kuchaygan hozirgi davrda respublikaga import qilinayotgan sabzavot mahsulotlari miqdorini kamaytirish va aholi ehtiyojini ichki imkoniyatlar hisobiga ta'minlash strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Shu bois so'nggi yillarda paxta ekin maydonlari qisqarishi hisobiga sabzavot ekin maydonlarini kengaytirish, serhosil, eksportbop sabzavot navlarini joylashtirish bo'yicha tashkiliy, huquqiy va iqtisodiy chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda.

Biroq sabzavot mahsulotlari ishlab chiqarish yil sayin oshib borayotgan bo'lsa-da, hozirgi kunda respublikaga sabzavot mahsulotlarining ayrim turlari import qilinmoqda. Buning asosiy sababi respublikaning o'zida yetishtirilayotgan sabzavotlarning 30 foizga yaqini hosilni yig'ish, tashish va saqlash jarayonida nobud bo'lmoqda. Bu esa o'z navbatida mahsulot tannarxining oshishiga olib kelmoqda.

Qayd etish joizki, sabzavotchilik tarmog'ini barqaror rivojlantirishga doir tashkiliy-tarkibiy, institutsional va ijtimoiy-iqtisodiy o'zgarishlar bilan bog'liq muammolar ilmiy-nazariy va amaliy jihatdan yetarlicha ochib berilmagan, iqtisodiyotni raqamlashtirish, yashil iqtisodiyotga o'tish va innovatsion texnologiyalarni joriy etish masalalari yetarlicha tadqiq etilmagan. Tarmoqdagi mazkur va boshqa shu kabi qator muammolarning zamon talablariga javob beradigan yechimlarini topish, ularni sabzavot mahsulotlari samaradorligi, sifati va raqobatbardoshligini oshirish yo'nalishlarida izchil qo'llashning obyektiv zaruriyati mazkur tadqiqot mavzusini tanlashga asos bo'ldi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishda sabzavot mahsulotlari yetishtirish tizimini oldindan prognoz qilish, kelgusida hosildorlikni oshirish va ishlab chiqarish hajmining o'sib borish holatini prognozlash kabi masalalar hozirgi davrning o'ta dolzarb vazifalaridan hisoblanadi. Ta'kidlash lozimki, sabzavotchilik tarmog'ining rivojlanishi ko'p omillarga bog'liqligidan kelib chiqib, iqtisodiy tahlilning samarali usullari qatorida matematik modellashtirish usullarini qo'llash sohaning rivojlanish dinamikasini haqqoniy baholash imkonini yaratadi.

Hozirda fermerlar va klasterlarda yerlardan uzoq muddatli foydalanishga ishonch yo'q. Tahlillarga ko'ra, 7000 ga yaqin fermerlar yerlarga o'rtacha bir yarim yil egalik qilmoqda [9, 137 b.]. Bu ularda ushbu yerlarga bo'lgan mulkka egalik hissi yo'qligini anglatadi..., aslida esa ushbu yerlar ularga uzoq muddatga ijaraga berilishi lozim. Shundagina dehqon ushbu hududlarda tuproq unumdorligini oshirish, intensiv sabzavotchilikni rivojlantirish orqali daromad ko'rish uchun investitsiyalar sarf qiladi.

Respublikamiz, jumladan Toshkent viloyati sabzavotchilik tarmog'ini barqaror rivojlantirishda xorijiy kapital ishtirokidagi qo'shma korxonalar ko'lamini kengaytirish salohiyatiga ega. Bu esa o'z navbatida yangi ish o'rinlari yaratish, zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish, jahon savdo maydonlarida jahon andozalari talablari asosida raqobatbardosh yangi uzilgan va qayta ishlangan sabzavot mahsulotlari hajmini oshirish imkonini beradi.

Tahlillar ko'rsatishicha, bugungi kunda mamlakatimizda yetishtirilgan sabzavot mahsulotlari Rossiya, Markaziy Osiyo davlatlari bozorlari uchun ko'proq tanish va iste'molchilar ishonchini qozongan. Ayni paytda uzoq xorijiy bozorlarga kirish qator masalalarni hal etishni talab qiladi. Jumladan, mahsulotlarimiz Yevrostandart talablari bo'yicha tarkibida kimyoviy moddalar miqdori jihatidan javob bermasligi, shuningdek subyektiv to'siqlar tufayli ushbu bozorlarning ko'p qismini egallagan Turkiya, Xitoy va boshqa shu kabi yirik bozor subyektlari bilan raqobatga kirishadi.

Yuqorida sanab o'tilgan masalalar mahalliy eksportchilardan sabzavot mahsulotlarini tashqi bozorga olib chiqish uchun yuqori kafolatlar berishga tayyor bo'lgan xorijiy kompaniyalar bilan maqbul sheriklik modelini tanlash masalasida ham muhim ahamiyat kasb etadi.

Mamlakatimiz uchun yirik iste'molchi hisoblangan Rossiya bozorining an'anaviy sabzavotlarga qo'shimcha ravishda Rossiya Federatsiyasida yetishtirish imkoni bo'lmagan yoki yetishtirish qimmat bo'lgan sabzavotlarga talabi ortmoqda. Bunda Rossiya sabzavot mahsulotlari bozorining 17 foizdan ortig'ini Turkiya egallagan bo'lsa, qolgan qismi Misr, Xitoy, O'zbekiston, Janubiy Afrika, Belarus, Moldova va Isroil davlatlari ishlab chiqaruvchilariga tegishli bo'lmoqda [10].

So'nggi yillarda shakllangan qishloq xo'jaligi mahsulotlari eksporti geografiyasi tahliliga e'tibor qaratadigan bo'lsak, O'zbekistonning meva-sabzavot mahsulotlari eksportida birinchi to'rttalik davlatlar qatorida 37,6 foizlik salmoq bilan Rossiya birinchi o'rinni egallagan. O'zbekiston eksportida keyingi o'rinlarni Pokiston (16,5 %),

Xitoy (12,7 %), Qozog'iston (10,4 %) davlatlari band qilgan. Eksportning umumiy hajmi 1,6 mln tonnani (1,0 mlrd dollardan ortiq) tashkil qilib, 2024-yilda 2023-yilga nisbatan 1,4 foizga ko'proq bo'lgan [11]. Bu esa kelajakda yaqin xorijiy davlatlar bilan savdo aloqalarini kengaytirishni, ushbu davlatlar bozor talablariga moslashishni taqozo qiladi.

Yuqoridagi muammolarni hal etilishi va yechilishiga tegishli tadbirlarni amalga oshirish respublikamizda intensiv sabzavotchilikni rivojlantirish orqali erishish mumkin. Bu esa o'z navbatida tarmoqning eksport imkoniyatini yuksaltirish, mavjud yer va suv, mehnat resurslaridan, ilmiy-intellektual salohiyatdan, uzoq yillar davomida shakllangan dehqonchilik madaniyatidan hamda respublikamiz hududlarining sabzavot mahsulotlari yetishtirish uchun qulay bo'lgan tabiiy-iqlim sharoitlaridan foydalanish samaradorligini sezilarli darajada oshirishni taqozo etadi.

Ilmiy adabiyotlarda mahsulotlarni yetishtirish hajmi, hosildorligi va uning bozor kon'yunkturasini prognozlashning turli variantlari va usullari qo'llanilishini kuzatish mumkin. Xususan, R.F. Djumanovaning fikricha, amaliyotda prognozlashning 130 xil usullari mavjud bo'lib, ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlarni prognozlashda ularni shartli ravishda 3 xil muhim guruhga bo'lish mumkin. Bular ekstrapolyatsiya, prognozlashning ekspert baholash usuli hamda modellashtirish usullaridir [12, 15 b.].

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida sabzavotchilik tarmog'ining rivojlanish ko'rsatkichlari bo'yicha statistik ma'lumotlar rasmiy manbalar, jumladan davlat statistika hisobotlari va tarmoq bo'yicha analitik ma'lumotlar asosida yig'ildi. Olingan ma'lumotlar iqtisodiy-statistik usullar yordamida tahlil qilindi hamda omillar o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash va prognoz ko'rsatkichlarini baholash uchun ko'p omilli regressiya tahlili va korrelyatsiya usullaridan foydalanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Mamlakatda qishloq xo'jaligi, jumladan sabzavot mahsulotlarini yetishtirish hajmi, uning hosildorligi va bozor kon'yunkturasini prognozlashda ko'p omilli regressiya tahlilidan foydalanishimiz mumkin. Uning modeli yordamida istiqbolga mo'ljallangan prognoz qiymatlarini aniqlash uchun quyidagi modelni tuzib olamiz.

$$y = \alpha_0 + \sum_{i=1}^{n} a_i x_i \qquad (1)$$

$$y = \alpha_0 + \sum_{i=1}^{n} \alpha_i x_i + \sum_{i,j=1}^{n} \alpha_{2n+i} x_i x_j + \sum_{i,j,k=1}^{n} \alpha_{2n+i} x_i x_j x_k, \quad i \neq j \neq k \qquad (2)$$

bu yerda y - natijaviy ko'rsatkich; $x_1, x_2, ..., x_n$ - natijaviy ko'rsatkichga ta'sir etuvchi omillar, $\alpha_0, \alpha_1, ..., \alpha_n$- noma'lum parametrlar.

Ushbu chiziqli modelda y=f(x_1, x_2, ..., x_n,$\alpha_0, \alpha_1, ..., \alpha_n$ bog'lanishni hisoblab chiqish uchun $a_0, a_1, ..., a_n$ noma'lum parametrlarini topish lozim. Ushbu amallarni bajarishda esa eng kichik kvadratlar usuli sodda va ishonchli yechim bo'ladi oladi. Mazkur usuldan foydalanishda quyidagi normal tenglamalar tizimini tuzish va bu tenglamalar sistemasini yechish orqali noma'lum parametrlarni (omillarni) aniqlash mumkin[1]:

$$\begin{cases} na_0 + a_1 \sum x_1 + a_2 \sum x_2 + ... + a_n \sum x_n = \sum y \\ a_0 \sum x_1 + a_1 \sum x_1^2 + a_2 \sum x_1 x_2 + ... + a_n \sum x_n x_1 = \sum y x_1 \\ \dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots\dots \\ a_0 \sum x_n + a_1 \sum x_1 x_n + a_2 \sum x_2 x_n + ... + a_n \sum x_n^2 = \sum y x_n \end{cases} \qquad (3)$$

Noma'lum parametrlar sonini hisoblashda ularning soni ikki va undan ortiq bo'lgan hollarda ushbu amallar uchun maxsus ishlab chiqilgan dasturdan foydalanish o'zining samarali natijasini beradi.

Olib borilgan tadqiqotlar ko'rsatishicha, sabzavot ekinlari hosildorligini prognoz qilishda tarmoqning bir qator o'ziga xos alohida xususiyatlarini hamda ular bilan bog'liq bir qancha omillarning o'zgarish dinamikasini e'tiborga olinishi talab qilinadi. Bunda omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni aniqlashda ilmiy adabiyotlarda keng foydalaniladigan ko'p omilli regressiya tahlilidan foydalanish maqsadga muvofiq bo'lib, u bog'liqliklarning optimal yechimini taqdim eta olishiga amin bo'ldik.

1 У.Х.Беглаев. Балиқчилик хўжаликларини барқарор ривожлантиришни иқтисодий дастаклар орқали қўллаб-қувватлаш механизмини такомиллаштириш. "Yoshlar huquqlari: imkoniyatlar va himoya qilish mexanizmlari" respublika ilmiy-amaliy anjumani 2024-yil 26-mart. https://doi.org/10.5281/zenodo.10871322

Shuni alohida ta'kidlash joizki, tadqiqot jarayonida sabzavot yetishtirishda hosildorlik darajasiga ta'sir qiluvchi ko'plab omillarning o'zaro bog'liq ekanligi kuzatildi. Masalan, sabzavot yalpi mahsulot qiymatiga natijaviy omil deb qaralib, uning o'sishiga ta'sir qiluvchi omillar sifatida sabzavot ekinlari maydoni, 1 ga ekin maydoniga sarflanadigan mineral o'g'it narxi, 1 ga ekin maydoniga to'g'ri keladigan o'rtacha hosildorlik darajasi kabi omillarni tanlab olishimiz mumkin (1-jadval):

1-jadval. Regression tahlil usulidan foydalangan holda sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati va uning o'zgarishini aniqlashda foydalanilayotgan omillar qiymati (misolida)[2] (mlrd so'm)

Yillar	Y	X_1	X_2	X_3
2017	2844,1	33,5	27575	286.1
2018	4034,8	33,6	25485	224.4
2019	3967,5	38,36	26206	274.3
2020	3913,5	38,1	24802	250
2021	5141,7	38,8	23899	259.8
2022	6079,7	46,0	24489	235
2023	7462,7	58,1	26174	249.9

Y - yalpi mahsulot qiymati;

X_1- sarflanadigan mineral o'g'itlar qiymati, so'm;

X_2- sabzavot ekin maydoni ga;

X_3- o'rtacha hosildorlik ts/ga.

Yuqorida berilgan jadvaldagi omillar qiymatlari asosida sabzavot mahsulotlari uchun olingan natijaviy omillar va ular o'rtasidagi bog'liqlikni namoyon etuvchi juft korrelyatsiya koeffitsiyentlarining korrelyatsiya matritsasi "MATLAB" tizimida dasturlash tilidan foydalanib, omillar o'rtasida korrelyatsiya koeffitsiyentlarini hisoblaymiz.

Bunda yalpi mahsulot qiymatiga ta'sir qiluvchi omillar, ya'ni mineral o'g'itlar narxlari, ekin maydoni, o'rtacha hosildorlik kabi muhim omillar hisobga olindi (2-jadval).

2-jadval. Sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymatiga ta'sir qiluvchi omillarning bog'liqlik holatini ko'rsatuvchi juft korrelyatsiya koeffitsiyentlari matritsasi[3]

	Y	X1	X2	X3
Y	1.0000			
X1	0.9406	1.0000		
X2	-0.3511	-0.0838	1.0000	
X3	-0.4338	-0.2206	0,5706	1.0000

Ko'rilayotgan jarayonda prognozni amalga oshirish uchun avvalo quyidagi ko'p omilli regressiya modelini ko'rib chiqamiz.

$$y_i = \alpha_0 + \alpha_1 x_{1i} + \alpha_2 x_{2i} + \alpha_3 x_{3i} \qquad (4)$$

Tanlab olingan omillar o'rtasidagi korrelyatsion matritsa tahlili orqali, shu bilan birgalikda korrelyatsiya koeffitsiyentlari o'zgarishini ko'rib chiqish mumkin. Ta'kidlash joizki, xususiy korrelyatsiya koeffitsiyentlari sabzavot yalpi qiymati o'zgarishiga (Y) ta'sir etuvchi tanlangan omillar (X1, X2, X3) o'rtasida qanday bog'lanish mavjud ekanligini aniqlashda foydalaniladi.

Yuqoridagi jadval ma'lumotlari sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati (Y) va mineral o'g'itlar qiymati (X1) o'rtasida aloqa zichligi (0,9406), yalpi mahsulot qiymati (Y) va sabzavotning o'rtacha hosildorligi (X3) o'rtasida (-0,4338) o'rtacha aloqa mavjudligi, yalpi mahsulot qiymati (Y) va sabzavot ekilgan maydon (X2) o'rtasidagi aloqaning (-0,3511) sust ekanligidan dalolat bermoqda.

Ta'sir etuvchi omillar o'rtasidagi bog'lanishlarni ko'rsatuvchi juft korrelyatsiya koeffitsiyentlari (ya'ni X1 va X2, X1 va X3, X2 va X3) 3.2-jadvalda keltirilgan.

Jadval ma'lumotlaridan ko'rish mumkinki, mineral o'g'itlar qiymati (X1) va o'rtacha hosildorlik (X3) o'rtasida (-0,0838) bog'liqlik juda past, mineral o'g'itlar sarfi (X1) va sabzavot maydoni (X2) o'rtasida bog'liqlik juda sust (-0,2206) ko'rsatkichlar bilan ifodalangan. Ayni paytda sabzavotning o'rtacha hosildorligi (X3) va ekin maydoni (X2) o'rtasidagi bog'liqlikning zichligi yaxshi (0,5706). Umuman olganda, tanlab olingan omillar bo'yicha sabzavotchilikda bevosita aloqalarning sust ekanligi kuzatildi.

2 Манба: Муаллифнинг илмий-тадқиқотлари асосида ҳисобланган.
3 Муаллифнинг илмий-тадқиқотлари асосида ҳисобланган.

Sabzavot xo'jaliklarida sabzavot ekinlarini yetishtirish bo'yicha yalpi mahsulotning haqiqiy va (5) model asosida hisoblangan qiymatlari grafigi quyidagi 1-rasmda o'z aksini topgan (1-rasm).

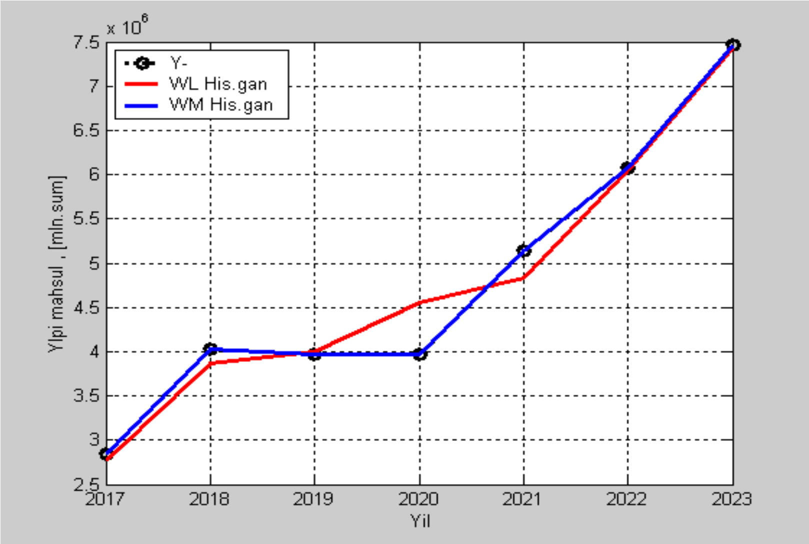

1-rasm. Toshkent viloyati bo'yicha sabzavotchilik sohasi yalpi mahsulotining haqiqiy va (5) model asosida hisoblangan qiymatlari grafigi[4]

Ko'p omilli chiziqli regression ekonometrik modelning umumiy sifat ko'rsatkichini aniqlashda determinatsiya koeffitsiyentini (R^2) hisoblash uchun quyidagi formuladan foydalanish mumkin:

$$R^2 = 1 - \frac{\sum_{i=1}^{n}(y_i - \hat{y}_i)^2}{\sum_{i=1}^{n}(y_i - \bar{y})^2} \quad (6)$$

y_i-natijaviy ko'rsatkichning kutilayotgan darajasi;

$\bar{y}$-natijaviy ko'rsatkichning o'rtacha arifmetik qiymati;

$\hat{y}$- natijaviy ko'rsatkichning aniqlangan, prognozlashtirilgan, tekislangan miqdorlari; n – kuzatuvlar soni.

Umuman olganda, tuzilgan ekonometrik model asosida hisoblab chiqilgan natijalar ko'rsatishicha, sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati darajasiga ta'sir qiluvchi omillar tahlili bo'yicha F-Fisher mezonining hisoblangan qiymati F_{his} = 30.415 ga teng bo'lishi, shuningdek, erkinlik darajalari sur'at bo'yicha sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati γ_1 = 3 hamda maxraj bo'yicha γ_2 = 7-3-1 = 3 ga teng bo'lganda, Fisher mezonining qiymati, ya'ni mohiyatlilik darajasi sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati darajasida p = 0,98 uchun $F_{jad.}$ = 6,59. Demak, qo'llanilgan ko'p omilli model sabzavotchilikda har bir ekin turi, sabzavot ekinlari yalpi mahsulot qiymatini bashorat qilish uchun mos hisoblanib, yuqorida berilgan har ikkala holatda ham kelgusi davr uchun prognozlashda foydalanish mumkin bo'ladi[5] (3-jadval).

3-jadval. Ko'p omilli ekonometrik modelning sifati va ahamiyatini tekshirish mezonlari[6]

M/t	n	F_p	F_t	R_m	ε_c	υ	r_a	K_N	$F_p > F_t$[7]
chiziqli	7	30.145	6.59	0.982	4.143	0.027	0.496	0.416	bajarildi

Ishlab chiqilgan trend funksiyalaridagi noma'lum sonlar o'rniga yuqorida keltirilgan model va formulalar yordamida olingan real raqamlarni qo'yish asosida amalga oshirilgan hisob-kitoblar natijalariga muvofiq sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati darajasining 2017–2023-yillardagi ko'rsatkichlari asosida 2024–2030-yillargacha bo'lgan davrda sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymatining prognozi ishlab chiqildi.

Sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati dinamikasini matematik modellashtirish asosida tahlil qilishda sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymatiga ta'sir qiluvchi barcha omillarni qamrab olinishi muhimdir. Bu esa

4 Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.
5 У.Х.Беглаев. Балиқчилик хўжаликларини барқарор ривожлантиришни иқтисодий дастаклар орқали қўллаб-кувватлаш механизмини такомиллаштириш. "Yoshlar huquqlari: imkoniyatlar va himoya qilish mexanizmlari" respublika ilmiy-amaliy anjumani 2024-yil 26-mart. https://doi.org/10.5281/zenodo.10871322
6 Муаллифнинг илмий-тадқиқотлари асосида ҳисобланган.
7 Шарт бажарилиши

o‘z navbatida kelgusi yillar hosildorligini bashorat qilish va sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymatining o‘sib borish dinamikasini haqqoniy baholash, umuman olganda istiqbolda sabzavotchilik tarmog‘ini rivojlanib borish jarayonlarini iqtisodiy tahlil qilish amaliyotini yengillashtirish imkonini yaratadi.

Tadqiqot jarayonida sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymatini prognoz qilishning regressiya tahlil modeli hamda ko‘p omilli regressiya tenglamasidagi noma’lum sonlar o‘rniga yuqorida foydalanilgan model va formulalar yordamida olingan real raqamlarni qo‘yish orqali amalga oshirilgan hisob-kitoblar natijalariga muvofiq sabzavotchilik yalpi mahsuloti qiymatining 2017–2023-yillardagi dinamikasi asosida 2024–2030-yillargacha bo‘lgan prognozi ishlab chiqildi (4-jadval)

4-jadval. Sabzavotchilikda yalpi mahsulot qiymati va uni o‘zgarishini 2024-2030-yilgacha bo‘lgan davrdagi prognoz ko‘rsatkichlari

№	Yillar	Yalpi mahsulot qiymati (mlrd so‘m)	mineral o‘g‘itlar qiymati (mlrd so‘m)	ekin maydoni, ga	o‘rtacha hosildorlik ts/ga
		Y	X_1	X_2	X_3
1	2024	8526,1	65,7	27050	250.7
2	2025	9962,4	77,2	28806	255.4
3	2026	11565,7	90,5	31019	262.0
4	2027	13336,1	105,6	33691	270.3
5	2028	15273,6	122,4	36819	280.6
6	2029	17378,2	141,0	40406	292.7
7	2030	19649,9	161,4	44450	306.6

Sabzavot mahsulotlari dinamikasini matematik modellashtirish asosida tahlil qilish, unga ta’sir qiluvchi barcha omillarni qamrab olish asosida bashoratlash va hosilning o‘sib borish dinamikasini haqqoniy baholash sabzavot yetishtirishning rivojlanishiga ta’sir etuvchi omillarni aniqlash imkonini beradi. Amalga oshirilgan hisob-kitoblarga ko‘ra, viloyatda sabzavot yetishtiriladigan yalpi mahsulot qiymati 2030-yilga borib 7462,7 mlrd so‘mdan 19649,9 mlrd so‘mga yetishi, hosildorlik va natijada yalpi hosilning salmoqli bo‘lishi prognoz qilinmoqda.

Sabzavotchilik xo‘jaliklarida sabzavot ekinlarini yetishtirish bo‘yicha yalpi mahsulot qiymatining haqiqiy va model asosida hisoblangan qiymatlari prognoz grafigi quyidagi 2-rasmda o‘z aksini topgan (2-rasm).

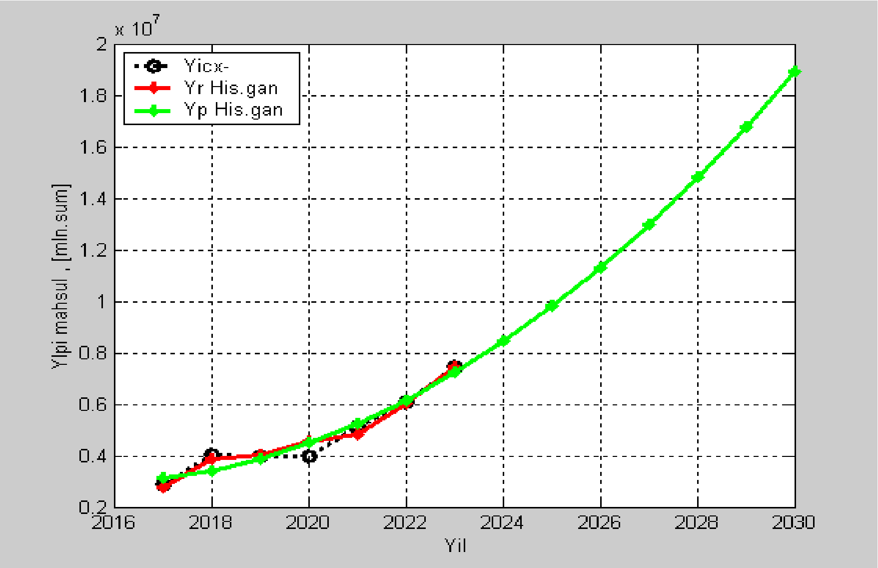

2-rasm. Sabzavotchilik yalpi mahsulotining haqiqiy, (5) va xususiy modellari asosida hisoblangan qiymatlari prognozi[8]

8 Муаллиф томонидан ишлаб чиқилган.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Umuman olganda, oʻtkazilgan tadqiqot natijalari quyidagi ilmiy xulosalar va amaliy takliflarni ishlab chiqish va tavsiya etish imkonini beradi:

1. Bozor talabi, tuproq-iqlim sharoitlarini inobatga olgan holda Toshkent shahri atrofi hududida intensiv sabzavotchilikni jadal rivojlantirish maqsadga muvofiq. Bunda sabzavot yetishtiruvchi tadbirkorlik subyektlariga va jamiyat miqyosida quyidagi qoʻshimcha ijtimoiy-iqtisodiy naflar gradatsiyasi taqdim qilinadi:

a) yerdan foydalanishning iqtisodiy samaradorligi koʻrsatkichlari asosida baholanadigan ijtimoiy-iqtisodiy naf. Bunda:

- intensiv sabzavotchilik hisobiga an’anaviy sabzavotchilikka nisbatan oʻrtacha hosildorlikning oʻzgarishi;
- bitta vegetatsiya davri davomida ekin maydoni hisobiga yetishtiriladigan yalpi hosil miqdori oʻzgarishi.

b) mehnat va moddiy-texnik resurslar sarfi kamayishi hisobiga mahsulot tannarxi kamayishi asosida koʻriladigan ijtimoiy-iqtisodiy naf. Bunda:

- intensiv sabzavotchilikda urugʻlik sarfi bir gektar maydon hisobiga an’anaviy sabzavotchilikka nisbatan qanchaga kamayishi;
- koʻp mehnat talab qiladigan agrotexnik tadbirlar soni kamayishi (ba’zilari talab etilmasligi) hisobiga mehnat sarfi tejalishi;
- innovatsion yechimlar hisobiga sohada koʻp talab qilinadigan va tanqis resurslar, jumladan suv tejalishi koʻrsatkichlari kiritiladi.

c) mahsulot sifati an’anaviy ishlab chiqarishga nisbatan yaxshilanishi hisobiga iqtisodiy samaradorlik ortishini nazarda tutuvchi ijtimoiy-iqtisodiy naf koʻrsatkichi.

- intensiv sabzavotchilikdagi ijtimoiy nafni baholashda “Intensiv sabzavotchilikni rivojlantirish hisobiga sabzavot yetishtiruvchilar va jamiyat doirasidagi ijtimoiy-iqtisodiy naf gradatsiyasi” taklif qilinadi.

2. Intensiv sabzavotchilikni rivojlantirishni davlat tomonidan ragʻbatlantirishni yanada takomillashtirish. Bu borada:

- sabzavot mahsulotlari eksportini kengaytirishni ragʻbatlantirish boʻyicha tadbirlar, jumladan sabzavot yetishtiruvchilar kooperativlari, uyushmalarini rivojlantirish, sabzavotlar eksportidagi belgilangan imtiyozlar;
- intensiv sabzavotchilik tarmogʻi uchun texnologik uskunalar va texnologiya importini qoʻllab-quvvatlash, xususan uskuna va texnologiyalar importi jarayonida bojxona imtiyozlarini (kamida 5 yil) joriy qilish;
- sabzavotni qayta ishlash tarmogʻiga texnika va texnologiya importini qoʻllab-quvvatlash, yangi zamonaviy raqamli texnologiyalarni olib kirishda bojxona imtiyozlarini (kamida 5 yil) joriy qilish. Bu esa tadbirkorlik subyektlarini yuqori sifatli, raqobatbardosh sabzavot mahsulotlari yetishtirishga boʻlgan qiziqishini orttiradi, eksport hajmini va koʻriladigan iqtisodiy samarani koʻpaytiradi.

3. Sabzavotchilik tarmogʻini istiqbolda rivojlantirishdagi risklar va ularni kamaytirish uchun:

- sabzavotchilik tarmogʻiga tejamkor, yuqori unumli texnika va uskunalarni, ayniqsa dehqon va tomorqa xoʻjaliklari uchun kichik texnika vositalarini joriy qilish, zamonaviy raqamli texnik vositalardan foydalanish;
- mahsulotlarni tayyorlash, saqlash, tashish va qayta ishlash sohalarini rivojlantirish asosida qoʻshilgan qiymat yaratish tizimini shakllantirish, sabzavotlarni ichki va tashqi bozorlarga chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish;
- atrof-muhit muhofazasi va suv tejamkor ekologik sabzavotchilik tarmogʻi shakllanishini bozor segmentlari doirasida, hududlarning oʻziga xos shart-sharoitidan kelib chiqib tabaqali rivojlantirish, sabzavot mahsulotlari tarkibini jahon bozori talabi asosida yangi sabzavot turlari bilan diversifikatsiyalash masalalariga e’tibor qaratilishi lozim.

Xulosa qilib aytganda, oʻtkazilgan ilmiy tadqiqot natijasida olingan ilmiy xulosalar va ishlab chiqilgan amaliy takliflarning sabzavotchilik tarmogʻiga, xususan sohada faoliyat yuritayotgan korxonalarga tatbiq etilishi Oʻzbekiston Respublikasida sabzavotchilik tarmogʻini yanada rivojlantirish, sohaga zamonaviy texnologiyalarni joriy etish hamda uni raqamlashtirish imkoniyatlarini yaratadi. Natijada respublika qishloq xoʻjaligi tarmogʻi yanada rivojlanib, uning eksport salohiyati ortadi. Respublikaga kirib keladigan xorijiy valyuta va investitsiyalar koʻpayib, yangi ish oʻrinlari yaratiladi, aholini ish bilan ta’minlash darajasi koʻtariladi va kambagʻallik darajasi pasayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati

1. Oʻzbekiston Respublikasining 26.08.2004 yildagi “Fermer xoʻjaligi toʻgʻrisida”gi 662-II-son Qonuni // https://lex.uz/docs/-275195
2. Oʻzbekiston Respublikasining 01.04.2021 yildagi “Dehqon xoʻjaligi toʻgʻrisida”gi OʻRQ-680-son Qonuni // https://lex.uz/docs/-5351631
3. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 09.10.2017 yildagi “Fermer, dehqon xoʻjaliklari va tomorqa yer egalarining huquqlari va qonuniy manfaatlarini himoya qilish, qishloq xoʻjaligi ekin maydonlaridan samarali foydalanish tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisida”gi PF-5199-sonli Farmoni // https://lex.uz/docs/-3371644

4. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 28.01.2022 yildagi “2022 — 2026-yillarga moʻljallangan Yangi Oʻzbekistonning taraqqiyot strategiyasi toʻgʻrisida”gi PF-60-son Farmoni // https://lex.uz/ru/docs/-5841063
5. Oʻzbekiston Respublikasi Prezidentining 18.05.2020 yildagi “Qishloq xoʻjaligi mahsulotlarining sifat va xavfsizlik koʻrsatkichlari xalqaro standartlarga muvofiqligini ta’minlashga doir qoʻshimcha chora-tadbirlar toʻgʻrisida”gi PF-5995-son Farmoni // https://lex.uz/docs/-4815923
6. Mirziyoyev Sh.M. Qishloq xoʻjaligi va oziq-ovqat mahsulotlari ishlab chiqarish – eng dolzarb masala. 10-aprel 2020-y. www.prezident.uz/uz/lists/view/3493
7. “Yevropa Ittifoqi mamlakatlari bozorlariga qanday qilib eksport qilish kerak (Meva-sabzavot mahsulotlari misolida)”, Botirova D., Kaxxarova G., Akbarov D. - Toshkent, 2015.
8. N.Xushmatov. Intensiv sabzavotchilikni rivojlantirishning iqtisodiy samaradorligi. «Globallashuv va iqlim oʻzgarishi sharoitida oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash: muammo va yechimlar» Respublika ilmiy-amaliy anjumani 2024 yil 15 – may. 24-30 bet
9. S.S. Xasanov. Sabzavotchilik tarmogʻini rivojlantirishning ustuvor yoʻnalishlari. Diss.-Toshkent.: 2024.-137 b.
10. OʻR Prezidenti huzuridagi Statistika agentligi ma’lumotlari.
11. Oʻzbekiston Respublikasi Qishloq xoʻjaligi vazirligi ma’lumotlari.
12. Djumanova R.F. “Ijtimoiy – iqtisodiy jarayonlarni modellashtirish va prognozlash”. Oʻquv-uslubiy qoʻllanma. T.: 2012y., 15-bet.

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov
Musahhih: Zokir ALIBEKOV
Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o‘g‘li

2026. № 3

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani
Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz